

ARGENTINA I URUGUAI VOLEN SUPERAR LES TENSIONS MILITARS

«Punt i seguit»

Les respectives lleis de «punt final» a l'Argentina i a l'Uruguai presenten asimetries i paral·lelismes, el més evident dels quals palesa el rebuig de bona part dels ciutadans.

Héctor Borrat

Diumenge 22 de febrer marcà un moment fort per al «punt final» que Parlaments constrets per l'amenaça colpista havien promulgat per llei, al terme de l'any passat, en les dues repúbliques del Plata. A Argentina, acabava el termini fixat per a denunciar membres de les forces armades i la policia pels crims comesos sota la dictadura militar. A l'Uruguai, s'iniciava la replega de firmes per sotmetre a referèndum la llei i aconseguir-ne la derogació pel vot popular. En tots dos escenaris, recruen les indignades veus de refús: promulgades en nom de la «prudència» i el «realisme polític». Ambdues lleis configuren, efectivament, una claudicació davant les forces armades i un nou privilegi per als seus membres, el de la impunitat pels crims comesos.

Però el «punt final» argentí té contrapesos que l'uruguaià ignora. Es produeix quan ja són a la presó els màxims responsables de la dictadura; no tanca els processos pendents, que afecten altres militars de les tres armes, no pocs d'ells encara en actiu. Organitza, per tant, una impunitat selectiva. No supera les tensions, de manera que dimecres 25, enmig de renovellats rumors de tensió castrense, sis almiralls i dos capitans de vaixell hagueren de ser detinguts per negar-se a acudir davant el tribunal civil que els citava.

El «punt final» uruguaià, per contra, s'imposà acceleradament com una impunitat total, per tal d'evitar «in extremis» una situació anàloga a la que acaba de produir-se a l'Argentina. La solució buscada a l'Argentina guarda una certa congruència amb les promeses de Raúl Alfonsín durant la seua campanya electoral que anunciaven el juí als màxims responsables i als culpables d'excessos, però no a tots els involucrats en la repressió. El «punt final» uruguaià, en canvi, posa en contradicció els seus autors, el governant Partido Colorado i el Partido Nacio-

Alfonsín, la impunitat selectiva.

nal, amb les seues velles promeses de cridar a juí aquells membres de les forces armades i de la policia que foren acusats de violació dels drets humans.

Aquestes asimetries s'expliquen per la manera tan diferent com els militars deixaren el poder institucional en l'un i l'altre país. A l'Argentina, fou sota el signe ominós de la derrota de les Malvines i la mútua inculpció dins de la institució armada. A l'Uruguai, els militars, invictes, organitzaren una retirada estratègica pactant-la a l'agost de 1984 amb el Partido Colorado, el Frente Amplio —Coalició del Partit Comunista, el Partit Socialista, la democràcia cristiana i corrents oriünds dels dos grans partits tradicionals, el Colorado i el Nacional— i la Unió Cívica (grupuscle de catòlics conservadors).

Sobren motius per a sospitar que aleshores es pactà el desistiment del juí dels militars que consumaren el colp d'estat i la proscripció de la candidatura presidencial del líder del Partido Nacional, Wilson Ferreira Aldunate. Aquesta darrera singularitzà el seu partit com l'únic que, en aquella ocasió, no havia claudicat. Dos anys després, la llei del punt final introduí una peripècia inesperada: tota aliant-se amb els «colorados», Ferreira i els seus partits

són els coautors del «punt final». El Frente Amplio, votant en contra, resta com l'única força parlamentària enfrontada a aquest enginy legal.

Ja que l'elecció de Raúl Alfonsín premià l'home ètic, i la de Julio María Sanguinetti el polític pragmàtic, la claudicació del punt final afecta més la imatge del primer que no la del segon.

Però també repercuteix en les majors forces de l'oposició en un i altre país. Al Partido Nacional, li pot significar, amb el descrèdit del líder, la ruptura de la unitat interna, ja que sectors minoritaris s'han pronunciat contra el punt final. Als peronistes, els mostra crispadament enfrontats entre ells, però amb tots els representants contribuint a qualificar la iniciativa d'Alfonsín, els uns votant-la, els altres automarginant-se'n.

¿Caldrà donar per suposat el refús majoritari, en un i altre país, al «punt final»? Cap llei no pot posar final a la memòria col·lectiva. Però hi ha moltes maneres de recordar aquells anys ominosos, des de la militant, que reivindica la justícia, fins a la resignada, que s'estima més replegar-se en la privacitat, conrear la prudència, acollir-se als beneficis del «mal menor». Encara que una enquesta de la Gallup revelà que, a l'Uruguai, el 72 per cent de la població s'oposa al punt final, la prova de foc en aquell país serà la recollida de signatures per al referèndum, i si aquesta abasta el mínim exigible, el referèndum mateix. A l'Argentina, podrien ser-ho les pròximes eleccions, si és que alguna alternativa partidària s'atreveix a més audàcies que les d'Alfonsín. Que, al cap i a la fi, no han estat poques. □